

Допінг і корупція: парадоксальна схожість

Обставини, які об'єднують

Почнемо цей аналіз з обставин, які об'єднують. Це, в першу чергу, спорт, який традиційно розглядається як безпосередній процес змагальної діяльності і підготовки до неї. На початкових етапах свого становлення він мав (з урахуванням походження найменування (англ. sport — спорт це скорочення від старфранц. desport — «гра», «розвага») одне значення, його подальший розвиток вже йшов по двох основних напрямках: спорт високих досягнень та масовий спорт, але зараз, за рахунок його все більшої професіоналізації та подальшої комерціалізації, багато в чому він корегує свій зміст та уточнює напрямки розвитку, а можливо, й свої ціннісні орієнтири.

Але об'єднують ці події не лише так звані позитивні обставини. Є певна єдність і в негативних характеристиках, причому не тільки з точки зору правової оцінки. Наприклад, це особи «грішників», які є основними фігурантами в останніх скандалах, і які, якщо говорити загалом, займають найвищі щаблі в цій сфері. Наприклад, у ФІФА це найвищий рівень управлінців цієї організації: багаторічний її экс-глава Йозеф Блаттер і экс-глава УЄФА Мішель Платіні. Серед спортсменів — це чемпіони та рекордсмени світових чемпіонатів і кубків, найбільш знана серед них — Марія Шарапова — світова російська тенісна зірка.

Об'єднують їх також і певні фінансові «негарази», котрі наступають після таких скандалів. Наприклад, крупні бізнес-структури, які легально вкладають значні фінансові суми в рекламу та використовують спортивні організації, спортивних переможців в якості більш «вдалих інструментів» ніж «звичайні» організації чи спортсмени для «доведення» своїх товарів або послуг до пересічних споживачів, вимагають бездоганної репутації від своїх «інструментів». Тому «псування» репутації таких осіб або авторитету відповідних організацій відразу впливає не лише на їх становище, пов'язане з посадами або іншими зовнішніми соціальними можливостями. Йдеться і про їх значні фінансові проблеми. Наприклад, коли в травні минулого року в Цюриху було заарештовано 7 членів керівництва ФІФА та ще 14 чиновників цієї організації були пред'явлені звинувачення в корупції, ключові спонсори організації змагань, зокрема, Adidas, Coca-Cola, Visa і Sony, почали терміново переривати свої стосунки з ФІФА. Марія Шарапова, вже зараз, теж миттєво втратила контракти з низкою таких організацій, наприклад, з одним із найбільших

Кінець лютого — початок березня цього року ознаменувалися низкою гучних подій, які мають підвищену суспільну «чутливість», що, в свою чергу, робить їх обговорення цікавим для всіх. Це певна, але не остаточна, завершеність корупційних розслідувань у ФІФА та вибори нового президента цієї організації й нове, уже більш, у порівнянні з минулим, системне виявлення прийому заборонених медичних речовин, в яких замішані світові спортивні зірки. Сфера, в яких відбулись усі ці події, — спорт світового рівня, що дає необхідні формальні підстави для об'єднання при проведенні відповідного аналізу. В той же час, у всякому разі при первісному погляді, ці події торкаються різних груп суспільних відносин, які існують у цій сфері. Але дивність ситуації полягає в тому, що більш глибоке дослідження дає змогу встановити принципові ознаки, які можуть їх не лише об'єднувати, а й робити схожими за своїм принциповим розумінням. Деякими міркуваннями з цього приводу ділиться доктор юридичних наук, доктор теології, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України, заслужений діяч науки і техніки України Євген СТРЕЛЬЦОВ.

і найстаріших її спонсорів — виробником спортивних товарів Nike, німецьким виробником автомашин класу люкс Porsche, швейцарською годинниковою компанією TAG Heuer тощо.

Ознаки, які роз'єднують

Однак є ознаки, які роз'єднують, і це предмет «злочинних» дій. Якщо в допінгових скандалах це в основному різні види заборонених для вживання спортсменами лікарських препаратів, які можуть мати різні фармакологічні дії, то в корупції — це ті, як правило, матеріальні предмети або послуги, які використовуються в якості певної «приманки» в таких процесах: гроші, інше майно, переваги, пільги, послуги матеріального або нематеріального характеру, що одержують корупціонери безоплатно чи за ціною, нижчою за мінімальну ринкову, без законних на те підстав.

При цьому, аналізуючи ознаки, які характеризують корупційні дії, слід звернути спеціальну увагу, бо це для нас дуже важливо, на певні зміни, що відбуваються в політико-правовій оцінці окремих важливих складових таких діянь. Якщо традиційно, в у всякому разі раніше, суб'єктами корупційних діянь вважалися в першу чергу публічні, державні чиновники, то сучасні корупційні події у ФІФА дають змогу вважати, що основний акцент у встановленні та вжитті відповідних заходів державного впливу на такі події переноситься з осіб, які вчиняють відповідні дії, на процеси, які їх продукують та супроводжують. Наприклад, вже згадувані вище колишні керівники ФІФА, цієї міжнародної неприбуткової громадської асоціації, не працюють і жодним чином не пов'язані зі здійсненням будь-якої державної діяльності. В ст. 2 Статуту ФІФА, де визначені її цілі, йде лише про постійне вдосконалення гри у футбол та пропаганду цієї гри в світовому масштабі, тоб-

то, ще раз повторимо, жодних «прив'язок» до функції державних органів функції дії цих менеджерів не мають. Але це не завадило відповідним державним, у тому числі судовим та правоохоронним органам, прийняти суто практичні правові рішення, «зрівнюючи» тим самим працівників громадської організації і державних чиновників. Прийняття такого рішення, в свою чергу, дає змогу вважати, що низка розвинутих держав офіційно демонструє позицію, яка дозволяє вважати, що порушення встановлених

авторитету її структур, який здійснюють державні чиновники, вчиняючи корупційні дії, чи тінюві економічні процеси, які є не лише протиправними за своєю суттю, а й здійснюються через офіційні фінансові установи, що «занурюють» останні в таку нелегітимну діяльність, з усіма можливими негативними наслідками, які з цього випливають, для встановленої в державі офіційної фінансово-економічної системи. Міркування з цього приводу та оцінка подій, якій відбуваються в останні часи, дає змогу вважати

правил здійснення фінансових операцій може відбуватися в будь якій сфері соціальної активності людства, в тому числі й у професійному спорті, і порушення таких правил повинно мати відповідне державне реагування, в тому числі й на рівні відповідальності.

У зв'язку з цим виникає питання стосовно принципового положення — що, в зв'язку з цим, є більш важливим при державному реагуванні на такі процеси: правовий статус правопорушника чи зміст фінансових операцій, які здійснюються при вчиненні таких операцій. Або, викладаючи це питання в іншій редакції: що є більш важливим для держави — підри-

ти, що розстановка відповідних акцентів почала змінюватися і легітимність функціонування фінансово-економічної системи має певний пріоритет над традиційними ідеологічними догмами.

У будь-якому разі такі зміни дають змогу поставити більш значиме питання: а наскільки ці події є дійсно різними, або чи може є ознаки, які за своїми основними якостями роблять їх принципово схожими?

Ознаки, які роблять події принципово схожими

Спробуємо винести свої міркування з цього приводу. Відомо, що людське життя в

більшості своїх проявів сформовано таким чином, що людина розумна (Homo sapiens) є, якщо ми певною мірою більш раціонально будемо це оцінювати, складноорганізованою соціальною істотою. Її поведінка залежить як від біологічних факторів (фізіологічні потреби, інстинкти), так і від багатьох так званих небіологічних, в переважній більшості соціологічних факторів (традиції, звичаї, культурні цінності), законів та інших правил проживання в суспільстві, менталітету, релігійний поглядів, особистих моральних переконань. «Глибина» впливу цих факторів є різною в залежності від етапу соціального розвитку, особливостей життя в конкретному соціумі, індивідуальних, у тому числі й генетичних якостей кожної людини. Але, й це потрібно постійно враховувати, людське життя на всьому протязі розвитку цивілізацій, в тому числі і сучасний стан, свідчить, що конкуренція, як би ми її не оцінювали, є невід'ємною складовою людської природи, її розвитку, бо здатність людини діяти неможливо пояснити лише альтруїстичними мотивами. Потрібно підкреслити, що прагнення до лідерства, досягнення більш високих результатів у соціальному житті, а тим самим — першості в конкурентних відносинах, притаманні (заохочуються) всім суспільно-політичним формациям. Безумовно, існують різні зовнішні форми розвитку та реалізації конкурентних намірів. Частіше всього ці поняття, в розумінню їх тлумаченні, використовуються в значенні «звичайного» суперництва (rivalry) або змагальності (contest). Якщо продовжувати, враховуючи загальну «географію» нашого дослідження, то в спортивній сфері, це більш предметно проявляється як у командних, так і індивідуальних видах спорту. Більше того, різниці в формах спортивної конкуренції може проявлятися й у відповідності до конкретних видів спорту. Наприклад, в індивідуальних видах спорту форма конкуренції може мати свій вираз у залежності від виду такого спорту. Наприклад, на нашу думку, вона може бути різною за своєю ментальною, психічною оцінкою, наприклад, у боксі та боротьбі, або, з іншого боку, в бігу та плаванні. Потрібні різні здібності, різна внутрішня налаштованість, але в будь-якому випадку конкуренція повинна бути присутня. Взагалі будь-який конкурс, будь-яке змагання, більш зовнішнє або більш внутрішнє, завжди породжують певну конкуренцію. Макс Вебер говорив, що конкуренція взагалі — це «формальне мирне змагання за можливість розпорядження тими шансами, яких жадають також і інші».

Дещо про свободу вільного розвитку й штучні умови

Саме тому будь-яке порушення конкурентного середовища, конкурентних намагань не лише створює елементи соціального монополізму, а й дискредитує як модель вільної конкуренції, так і на більш значимому рівні порушують право кожної людини на свободу, вільне, в розумному тлумаченні цього поняття, життя, причому в усіх його сферах. Безумовно, в кожній із таких сфер свобода має свої зовнішні та внутрішні прояви, але свобода вільного розвитку повинна завжди домінувати в демократичному суспільстві.

На нашу думку, можливість перемоги завдяки своїм умінням і можливостям повинна вважатися постулатом для будь-якої сфери чи галузі людської діяльності. Але поруч із набутими вміннями та природними можливостями, які можуть сприяти перемозі, не виключається й створення штучних умов для перемоги особи, яка не має для цього необхідних показників. Причому, наприклад, у спорті мова не лише про таку, умовно кажучи, перемогу в безпосередніх спортивних змаганнях. Тут може йтися і про сумнівне суддівство спортивних змагань, необ'єктивну організацію їх проведення, в тому числі й при виборі країни для проведення того чи іншого чемпіонату, іншого виду змагань. Мова може бути про штучне оманливе усунення або змінення об'єктивних показників при букмекерських ставках на результати спортивних змагань. Навіть так звані опосередковані, але зовсім «не маленькі» показники, які в подальшому будуть дуже «плідно» використовуватися, можуть штучно створюватися завдяки усуненню об'єктивної конкуренції. Наприклад, вже згадувана тенісистка Марія Шарапова, яка зізналась у свідомому застосуванні понад 10 років забороненого медичного препарату «Мілдронат», здобувала перемоги в тенісних турнірах. Це протягом багатьох років (саме завдяки таким чином отриманому статусу переможця) давало змогу їх співпрацювати з відомими бізнес структурами та отримувати великі гроші, які мали, якщо вдуматися, нечесну сутність. Так, за підрахунками журналу Forbes, за 2015 рік рекламні контракти принесли Шараповій 23 млн, а за всі роки кар'єри — понад 200 млн доларів. Для порівняння, в той же час від участі в турнірах Шарапова заробила «тільки» 6 млн у 2015 році й «тільки» 36,6 млн доларів за всю кар'єру, тобто доходи від реклами майже в шість разів перевищили доходи від перемоги в турнірах. Саме тому, і це потрібно чітко розуміти, допінгові речовини, заборонені лікарські препарати тощо спортсмени приймають цілком свідомо, маючи при цьому абсолютно конкретну мету, а після свого викриття, як каже сучасна молодь, «включати дурня», що ще більше погіршує враження від цієї особи та її «розумного» оточення. Тим паче, що зараз з'являються відомості про те, що й національ-

ні федерації спорту (<http://thisentry.ru/entry/1877047>) були спеціально повідомлені і Всесвітнє антидопінгове агентство попередньо неодноразово особисто попереджало світових зірок про доповнення переліку заборонених речовин (<https://russian.rt.com/inotv/2016-03-12/SHarapova-Pyatikratnogo-preduprezhdeniya-o-dopinge>).

Саме такі ж можливості мають, по великому рахунку, і корупційні прояви. Вони штучно, з урахуванням «підношень», дають певну «перемогу» людям, які не мають для цього жодних об'єктивних показників і досягають поставленої мети лише завдяки вчиненню таких діянь. Тому і тут потрібно говорити про, можливо, зовнішньо інші, але в той же час про суто схожі за своїм змістом дії, які також порушують права людини на вільний розвиток. У сфері спорту корупційні прояви можуть мати ті ж форми, що й при застосуванні допінгу: при проведенні безпосередніх змагань, при їх організації, при рекламній співпраці тощо.

Спорідненість допінгу та корупції

У будь-якому разі, такі міркування дають можливість вважати, що допінг як біолого-медичний «засіб» та корупція як соціально-грошовий «засіб», або, якщо бажаєте, соціальний «допінг», незважаючи на зовнішню різницю, в той же час, можуть мати один внутрішній зміст та однакову спрямованість. І в цьому є певний парадокс: можливості, шляхи та напрямки різні, але мета одна — нелегітимна перемога в конкуренції, незаконне отримання статусу переможця та використання цього в своїх, частіше за все, корисливих інтересах. По великому рахунку йдеться не тільки, а можливо і не стільки про незаконне збагачення управлінців чи допінгові контракти спортивних зірок. Мова, в першу чергу, якщо говорити про це з позицій загальнолюдських цінностей, йде про порушення такими діями прав людини на вільне їх використання, на об'єктивну участь в усіх процесах соціальної конкуренції, на досягнення своєї мети в такій державі та суспільстві, де всі люди мають рівні права та обов'язки. Саме така ціль, навіть з долею утопічності, повинна бути в розвитку людської цивілізації.

Підсумкові міркування

Події, які ми спробували проаналізувати, безумовно, мають вихід на загальнолюдські цінності, сутність та принципи функціонування демократичних держав, але в той же час вони мають суто конкретний характер щодо їх встановлення та життя відповідних заходів. Тому, на нашу думку, для здійснення відповідних заходів протидії таким та іншим схожим за змістом вчинків, взагалі нічого особливого не потрібно — тільки: політична воля, правова обґрунтованість та практичне здійснення відповідних дій. Але найбільші сумніви в попередньому реченні викликає прислівник «тільки»...

Українцям радять перереєструвати свою нерухомість

В Україні після перехідного періоду запрацювали нові правила реєстрації прав на нерухомість. В силу вступила нова редакція Закону «Про державну реєстрацію прав на нерухоме майно та їх обтяжень».

Відтепер єдиним документом, що підтверджує право власності на квартиру, є виписка з Єдиного держреєстру речових прав на нерухомість; вносити зміни до реєстру можуть наразі не лише нотаріуси, а й департамент держреєстрації Мін'юсту (колишня Державна реєстраційна служба), органи вла-

ди — аж до сілради, а за внесення до реєстру даних доведеться платити.

Навіщо?

За словами юриста Володимира Столітнього, що спеціалізується на питаннях нерухомості, нововведення спрямовані на те, щоб громадянам та юрособам стало простіше узаконити своє право на будинок, квартиру та іншу нерухому власність, наприклад, підприємство або офісне приміщення. «Якщо раніше договори купівлі-продажу, міни, дарування, вступу в спадщину реєстрували тільки нотаріуси, то зараз це можна зробити, наприклад, у центрі надання адмінпослуг, а з часом — навіть у сілраді, якщо його посадові особи (голова, секретар) отримають доступ до реєстру (їх акредитація повинна початися з квітня цього року), — зазначає правник. — Особливо це актуально в глибинці, адже в райцентрах нотаріусів мало й черга до них розписана на тижні вперед, а в селах їх зовсім немає».

Що робити?

Як роз'яснили у Мін'юсті, реєстр нерухомості діє з 1 січня 2013 р. і якщо до цієї дати будинок, квартира тощо не змінювали власника, то в реєстрі такого об'єкта немає. Він може бути внесений або в електронний реєстр БТІ, який формувався в 2010—2012 рр. і тепер використовується БТІ як архів, або зберігатися в паперовому архіві БТІ. Власникам нерухомості, які не збираються продавати, дарувати, заповідати належну їм нерухомість, вносити зараз дані до реєстру не обов'язково, всі паперові документи на право власності дійсні.

Але, радять юристи, зробити це бажано з двох причин. Перша — в майбутньому так і так це доведеться зробити. Наприклад, власник помре й постане питання про оформлення спадщини, і треба буде йти в БТІ за довідкою, що нерухомість дійсно є в реєстрі (штамп про реєстрацію на самому документі не в рахунок). Друга — внесена до реєстру нерухомість гарантовано захищена від аферистів, попереджають у Мін'юсті, а от житло, зареєстроване в паперовому реєстрі, може бути перепродано потай від власника. Внести нерухомість у новий реєстр можна в нотаріуса (це дорожче — від 300—500 грн) або в центрі адмінпослуг (вони є у великих містах, ціна послуги — 34 грн).

Мінуси

Ріелтор Максим Єрмоленко побоюється, що збільшення кількості осіб, допущених до реєстру, уповільнить або зупинить його роботу (сайт «ляже»): «Зростає ймовірність помилок, а то і зловживань, якщо документи почнуть оформляти в сілрадах, а не нотаріуси». А за словами В. Столітнього, необґрунтовано завищена плата за термінову реєстрацію зміни права власності: якщо вона проводиться за 2 години, треба сплатити 5 мінізарплат (+6 890 грн, раніше — безкоштовно), за добу — 2 мінімальні зарплати (+2 756 грн), а якщо за 14 робочих днів — усього 137,8 грн.

«Більшість людей, звісно, чекатимуть два тижні, хоча до 2016 р. нотаріус вносив такі дані до реєстру і видавав виписку з нього протягом години. За два тижні очікування є небезпека, що квартиру перепродадуть ще раз», — говорить В. Столітній.

Олександра ТВЕРДА,
спеціально для ЮВУ

Коли в Україні скасують податки на пенсію?

Пенсії українців будуть звільнені від податків, коли в країні запрацює економіка й почнуть рости доходи Пенсійного фонду.

Про це заявив міністр соціальної політики Павло Розенко, відповідаючи на запитання народного депутата України Олега Ляшка в ході години запитань до уряду у Верховній Раді.

«Ми вже виводимо з-під обкладення податками пенсії практично більшість. Якщо в минулому році оподаткування починалося з 3 600 грн, то в цьому році — 4 200 грн. Але справа в тому, що потрібно вирішувати проблему дефіциту Пенсійного фонду. А це можна зробити, коли запрацює економіка. Економіка запрацює, будуть доходи Пенсійного фонду — повірте, оподаткування з пенсій буде знято», — заявив міністр.

РЕДАКЦІЙНА РАДА:

- ♦ Віктор КОВАЛЬСЬКИЙ, шеф-редактор газети «Юридичний вісник України»;
- ♦ Олексій БАГАНЕЦЬ, державний радник юстиції 2 класу, заслужений юрист України;
- ♦ Сергій ДЕМСЬКИЙ, заступник головного редактора газети «Голос України»;
- ♦ Валерій ЄВДОКИМОВ, голова Союзу юристів України;
- ♦ Олег ЗАЙЧУК, академік НАПрНУ;
- ♦ Олександр КОПИЛЕНКО, директор Інституту законодавства Верховної Ради України, академік НАПрНУ;
- ♦ Данило КУРДЕЛЬЧУК, президент Укріюрколегії, заслужений юрист України, Почесний консул Республіки Панама в Україні;
- ♦ Василь МАЛЯРЕНКО, Голова Верховного Суду України у відставці;
- ♦ Микола МЕЛЬНИК, суддя Конституційного Суду України;
- ♦ Ганна ОНИЩЕНКО, міністр Кабінету Міністрів України, кандидат юридичних наук;
- ♦ Микола ОНИЩУК, ректор Національної школи суддів України, доктор юридичних наук;
- ♦ Олександр ПЕТРИШИН, президент Національної академії правових наук України;
- ♦ Євген СТРЕЛЬЦОВ, член-кореспондент НАПрНУ;
- ♦ Василь ТАЦІЙ, почесний президент Національної академії правових наук України;
- ♦ Юрій ШЕМШУЧЕНКО, директор Інституту держави і права НАН України ім. В. М. Корецького.

- ♦ «ЮРИДИЧНИЙ ВІСНИК УКРАЇНИ» — загальнонаціональний правовий тижневик
- ♦ Редакція газети — колективний асоційований член Союзу юристів України
- ♦ Виходить з квітня 1995 року
- ♦ Засновник — ТОВ «Юрінком Інтер»
- ♦ Головний редактор Федір ІЛЛЮК
- ♦ Відповідальний секретар Олена Романова e-mail: lenalook@ukr.net
- ♦ Редактор відділу правових новин Максим Ілляк e-mail: illyuk-uvu@yurincom.kiev.ua
- ♦ Юридичний оглядач Сергій Теньков e-mail: Tenykov-uvu@yurincom.kiev.ua
- ♦ Юридичний оглядач Юрій Котнюк
- ♦ Комп'ютерна верстка Андрій Жарий
- ♦ Комп'ютерний набір Оксана Васильчук